

МОДЕЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ ДІЙ ЧОЛОВІЧИХ КОМАНД У БАСКЕТБОЛІ

Маслов В.М., Павленко Є.Ю.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація. На основі аналізу ефективності техніко-тактичних дій збірних команд, учасників в Іграх XXVIII Олімпіади, представлені модельні характеристики сореєвнователънои діяльності мужских команд в баскетболе.

Ключевые слова: баскетбол, сореєвнователънои діяльність, модельні характеристики, техніко-тактичні дії, ефективність.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Управління підготовкою спортсменів високого класу припускає застосування цільового методу планування, який передбачає орієнтованість на бажані кінцеві результати, а не на процес діяльності [4, 5, 8].

Аналіз науково-методичної літератури і досвіду роботи тренерів показав, що розробка цієї проблеми в баскетболі, як і в інших видах спорту, була і залишається актуальною [1, 2, 3, 6, 7, 9].

Особливу важливість, необхідність має аналіз й оцінка ефективності змагальної діяльності найсильніших спортсменів, команд на головних міжнародних змаганнях, таких як Олімпійські ігри, чемпіонати світу, чемпіонати Європи.

У 2004 році відбулися Ігри XXVIII Олімпіади, що і зумовило спрямованість наших досліджень.

Мета досліджень – розробка модельних характеристик змагальної діяльності спортсменів у баскетболі на основі аналізу ефективності техніко-тактичних дій збірних команд, що брали участь у XXVIII Олімпійських іграх.

Методи досліджень. Застосовувалися такі методи досліджень: аналіз даних літературних джерел, інформаційної мережі Інтернет, технічних звітів змагань з баскетболу серед чоловічих команд на Іграх XXVIII Олімпіади, спостереження, опитування, математична статистика.

Результати досліджень та їх обговорення. Інтегральним показником ефективності змагальної діяльності спортсменів, команд є спортивний результат. Однак для одержання інформації про компоненти, що його забезпечили, важливо враховувати показники обсягу і результативності, варіативності і стабільності технічних прийомів і тактичних дій.

У результаті аналізу технічних протоколів були визначені середньо- командні показники техніко-тактичних дій гравців, які свідчили про різні переваги тієї чи іншої команди за цими компонентами (табл. 1). Так, збірна Аргентини, яка отримала золоті нагороди і мала в середньому за гру найбільший відсоток закинутих 2-х очкових кидків (57,7), була другою за відсотком закинутих м'ячів (49,4), підборами під своїм щитом (31), кількістю асистувань (13,8).

Збірна Італії, срібний призер баскетбольного турніру серед чоловічих команд, за олімпійський турнір мала найкращі показники у реалізації штрафних кидків (74,5 відсотків) і за кількістю підборів під своїм щитом (у середньому 31,8 за гру), була другою за відсотком реалізованих кидків з дальньої відстані (40,8) та передостанньою за кількістю очок, які їй закинули (73,3).

Таблиця 1

Показники техніко-тактичних дій команд-учасниць Ігор XXVIII Олімпіади (середні значення за гру)

Країна*	Всього кидків		2-х очкові кидки		3-х очкові кидки		Штрафні кидки		Підбори			Асистування	Результат. передачі	Перехоплення	Блок-шоти	Фоли	Забиті очки	Пропущені очки
	забито/виконано	%	забито/виконано	%	забито/виконано	%	забито/виконано	%	свій щит	чужий щит	Всього							
Аргентина	31/62	49	24/42	58	6/19	31	15/22	67	31	9	31	14	15	7	2	24	82,0	76,3
Італія	27/61	45	17/35	48	10/25	41	13/18	74	32	7	32	11	14	8	3	24	77,9	73,3
США	32/71**	46	27/53	51	5/17	31	18/27	67	23	16	39	15	14	11	4	23	88,1	83,5
Литва	31/62	50	17/33	52	13/28	48	20/27	72	23	10	33	14	15	8	3	25	93,8	86,6
Греція	28/58	48	22/39	55	6/19	33	15/22	67	24	10	34	11	15	8	3	24	76,9	69,6
Пуерто-Рико	26/60	43	19/40	48	7/21	34	20/28	71	20	9	29	9	13	8	1	24	79,3	82,7
Іспанія	29/59	48	23/40	57	6/20	30	21/29	74	23	9	32	9	13	7	3	17	84,4	75,3
Китай	22/59	37	15/37	41	7/22	32	14/19	72	22	9	32	9	18	3	1	20	64,9	81,3
Австралія	29/62	47	19/37	51	10/24	41	12/18	67	25	8	33	10	14	5	2	21	80,2	81,8
Нова Зеландія	29/66	43	18/35	52	10/31	34	12/19	66	23	9	32	11	16	7	1	24	79,8	85,2
Сербія	28/56	49	19/35	54	8/21	40	14/19	70	22	7	29	10	15	6	2	24	77,0	75,0
Ангола	22/62	36	12/33	36	10/30	35	9/16	59	16	7	23	8	12	6	3	23	63,8	84,3

Примітка: * - країни розташовані за місцем, яке посіли, ** - найкращі показники.

Бронзовий призер Олімпійських ігор – команда США – була найкращою за загальною кількістю кидків і закинутих м'ячів (відповідно – 71 і 32 у середньому за гру), виконаних і забитих 2-х очкових кидків (відповідно – 53 і 27 за гру), а також за загальною кількістю підборів, також і під чужим щитом, асистування, перехоплень і блок-шотів. Однак слід зазначити, що американська команда мала найгірші характеристики за 3-х очковими кидками, що, можливо, не дозволило їм зайняти більш високе місце. Це свідчить про важливість використання кидків з далекої відстані на сучасному етапі розвитку баскетболу.

Збірна Литви мала перевагу перед іншими командами за відсотками закинутих м'ячів (49,9 від загальної кількості виконаних кидків), набраними очками (у середньому 93,8 за гру), реалізацією кидків з дальньої відстані, причому як в абсолютних (у середньому 13 за гру), так і у відносних величинах (47,5 % від загальної кількості виконаних триочкових кидків). Однак низький рівень тактичних показників у захисті, а саме найбільша кількість пропущених очок (у середньому 86,6 за гру) і фолів (у середньому 25,1 за гру) нівелювали сильні сторони техніко-тактичної підготовленості баскетболістів.

Серед інших команд слід відмітити збірну команду Іспанії, яка мала найбільшу кількість виконаних і закинутих штрафних кидків (відповідно 28,9 і 21,4 у середньому за гру), і збірну Китаю – за найкращим показником результативних передач – у середньому 18,1 за гру.

Вивчення ефективності техніко-тактичних дій команд дозволило виявити міру взаємозв'язку досліджуваних показників зі спортивним результатом (рис. 1).

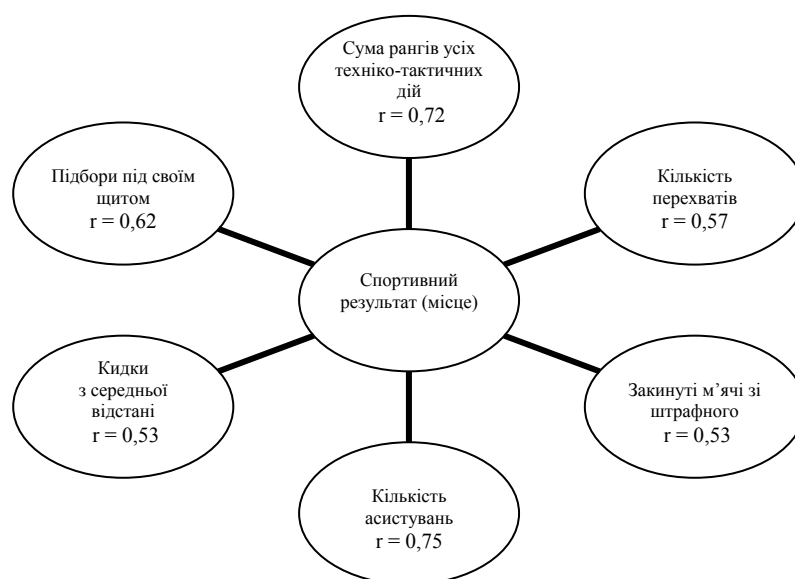

Рис. 1. Показники ефективності техніко-тактичних дій, які мають сильний ($r \geq 0,700$) та середній ($0,700 > r \geq 0,500$; $p < 0,05$) зв'язок зі спортивним результатом.

Спортивний результат має сильний кореляційний зв'язок із кількістю асистувань ($r = 0,75$, $p < 0,05$), з сумою рангів усіх техніко-тактичних дій ($r = 0,72$, $p < 0,05$), середній – з кількістю підборів під своїм щитом ($r = 0,62$, $p < 0,05$), перехватів ($r = 0,57$, $p < 0,05$), виконаних кидків з середньої відстані ($r = 0,53$, $p < 0,05$), закинутих м'ячів зі штрафного ($r = 0,53$, $p < 0,05$). Саме за цими показниками, крім останнього, мали перевагу команди, які

посіли призові місця в олімпійському турнірі. Виявлені взаємозв'язки свідчать про важливість активних злагоджених командних дій в атаці та у захисті.

Підсумком проведеного аналізу було розроблення модельних характеристик змагальної діяльності команд високої кваліфікації, які представлені в таблиці 3.

Таблиця 3

Модельні характеристики змагальної діяльності чоловічих баскетбольних команд високої кваліфікації

№ п/п	Показники техніко-тактичних дій	Граничні значення за гру
1.	Загальна кількість кидків	> 60
2.	Кількість закинутих м'ячів	> 30
3.	Відсоток закинутих м'ячів	> 50
4.	Кількість кидків з середньої відстані	> 39
5.	Кількість закинутих м'ячів з середньої відстані	> 21
6.	Відсоток закинутих м'ячів з середньої відстані	> 55
7.	Кількість кидків з далекої відстані	> 25
8.	Кількість закинутих м'ячів з далекої відстані	> 10
9.	Відсоток закинутих м'ячів з далекої відстані	> 40
10.	Кількість штрафних кидків	> 27
11.	Кількість закинутих м'ячів зі штрафного	> 19
12.	Відсоток закинутих м'ячів зі штрафного	> 70
13.	Кількість підборів	> 32
14.	Кількість підборів під своїм щитом	> 10
15.	Кількість підборів під чужим щитом	> 22
16.	Кількість результативних передач	> 15
17.	Кількість перехоплень	> 7
18.	Кількість блок-шотів	> 3
19.	Кількість асистувань	> 11
20.	Кількість фолів	< 30

За граничні значення прийнято кількісну величину, яка була третьою за рівнем ефективності виконання певної техніко-тактичної дії серед команд. Подані модельні характеристики стосуються виступу команд у головних міжнародних змаганнях – Олімпійські ігри, чемпіонати світу.

Висновки. Особливістю змагальної діяльності провідних баскетбольних команд є висока ефективність декількох техніко-тактичних дій за наявності необхідного рівня інших ігрових компонентів.

Рівень спортивного результату команди залежить від активних злагоджених командних дій гравців в атаці та у захисті, про що свідчать показники, які мають сильний та середній рівень зв'язку ($p < 0,05$) з місцем, яке посіла команда, – сума рангів усіх техніко-тактичних дій, кількість асистувань, підборів під своїм щитом, перехватів, виконаних кидків із середньої відстані та закинутих м'ячів зі штрафного.

Подані модельні характеристики змагальної діяльності за показниками ефективності техніко-тактичних дій команди слід враховувати у цільовому плануванні підготовки чоловічих збірних команд до головних міжнародних змагань (Олімпійські ігри, чемпіонати світу).

Література

1. Вальтин А.И. Проблемы современного баскетбола – Киев: "ІНЮРЕ", 2003. – 149 с.
2. Защук С.Г. Эффективность реализации быстрого прорыва сборной командой Украины на Чемпионате Европы по баскетболу. // Физическое воспитание студентов творческих специальностей. – Харьков: ХГАДИ (ХХПИ), 2003. – № 4. – С. 66-71.
3. Кудимов В.Н. Система оценки эффективности игровых действий баскетболистов // Физическое воспитание студентов творческих специальностей. – Харьков: ХГАДИ (ХХПИ), 2002. – № 1. – С.16-21.
4. Матвеев Л.П. Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов. – К.: Олимпийская литература, 1999. – 318 с.
5. Озолин Н.Г. Настольная книга тренера – Москва: Астрель, 2003. – С. 573-671.
6. Окипняк В.Г. Соотношение видов нападения в игре баскетбол // Физическое воспитание студентов творческих специальностей / – Харьков: ХГАДИ (ХХПИ), 2002. – N 3. – С.54-59.
7. Поплавский Л.Ю. Баскетбол: Учебник. – К.: Олимпийская литература, 2004. – 580 с.
8. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. – К.: Олимпийская литература, 2004. – 807 с.
9. Хромаев З.М., Защук Г.С., Бабушкин В.З. Анализ технико-тактических показателей ведущих команд Украины по баскетболу // Физическое воспитание студентов творческих специальностей. – Харьков: ХГАДИ (ХХПИ), 2002. – N 4. – С.22-26.